

(ФЕДЕА), що сприяє поширенню знань на Алтаї та Далекому Сході.

Запозичивши досвід вольтерного утримання диких тварин, у відповідності з чинним законодавством України на Вінниччині створено туристичне мисливсько-рибальське господарство «Вепр».

Приватне підприємство «Туристичне мисливсько – рибальське підприємство «Вепр» створене на основі рішення 13 сесії 5 скликання Вінницької обласної Ради від 25.10.2007 року на території урочища «Степашська березина» Басаличівського лісництва.

Одним з найважливіших завдань ведення мисливського господарства є раціональне використання мисливських угідь, тобто чисельність мисливських тварин, повинна бути доведена до оптимальної господарсько-допустимій щільності, при якій тварини не завдають істотних збитків лісовому та сільському господарству.

На території господарства «Вепр» існує розподіл загальної площі за класами бонітету для оновлених видів мисливських тварин: олень, козуля, кабан, лань європейська, муфлон, заєць-русак.

Створення штучної регуляції чисельності тварин дає можливість випускати в угіддя для збагачення загального біологічного різноманіття.

ЕКОЛОГІЧНІ НІШІ ДОЦОВИХ ЧЕРВ'ЯКІВ

Бусленко Л.В., Іванців В.В.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Екологічна ніша – поняття, що має широке впровадження в екології. Вона характеризує ступінь біологічної спеціалізації виду. Кучерявий В. П., відзначає, що екологічна ніша – це система занять в тій системі видів, до якої вона належить [1]. Гріннел Дж. вперше запропонував поняття екологічної ніші для позначення основної одиниці поширення, в межах якої даний вид утримує свої структурні та інстинктивні обмеження [4]. Він зазначає, що на одній і тій же території не може бути двох видів, які б тривалий час займали зовсім ідентичну екологічну нішу. Відзначимо, що дане твердження передувало принципу конкурентного виключення Гаузе Г. Ф. [5]. Зараз це називають просторовою нішою. Елтон Ч. перший, хто надавав терміну “ніша” значення “функціонального статусу організму в угрупованні” [3]. Його увага була звернена на енергетичні відношення і його варіант поняття можна окреслити як трофічна ніша.

Екологічну нішу за Хатчінсоном Г. Е., потрібно розглядати як багатомірну або гіперпросторову [6]. Її можна описати з допомогою кількісних характеристик. Він диференціював екологічні ніші. **Фундаментальна ніша** – найбільш “абстрактно заселений гіпероб’єм”, в якій вид не обмежений конкуренцією з іншими видами. **Реалізована ніша** – менший гіпероб’єм, який знаходиться в умовах біотичного обмеження. Тут дуже важливим є включення ефектів міжвидової конкуренції у визначенні реалізованої ніші.

Екологічна ніша – термін, який має важливе значення при розгляді принципу конкурентного виключення. Зміст принципу Гаузе Г. Ф. полягає в тому, що два види не можуть співіснувати в одному і тому ж біотопі, якщо їх екологічні потреби ідентичні, тобто вони займають одну і ту ж екологічну нішу [5]. Адже, відповідно до принципу конкурентного виключення два види з однаковими екологічними властивостями завжди роз’єднані в просторових і часових межах. Жорстке обмеження веде до просторово-часового розмежування і один з видів заселяє нову екологічну нішу або піддається елімінації.

Екологічна ніша – поняття більш об'ємне і включає в себе не тільки фізичний простір, що займають організми, але й функціональну роль організмів в угрупованні (можна сказати і трофічне положення) та його положення відносно градієнтів зовнішніх факторів – температури, вологості, рН ґрунту і інших умов існування. Власне ці три аспекти екологічної ніші зручно позначати як *просторову нішу*, чи *нішу місця*, *трофічну нішу* і *багатомірну нішу* (або як нішу гіпероб'єму). Відповідно до сказаного екологічна ніша організму залежить не тільки від того, де він живе, але і включає також загальну суму його вимог до оточуючого середовища.

З викладеного логічно витікає уявлення про відмінності у ширині екологічних ніш. Екологічні ніші можуть бути відносно вузькими або відносно широкими. Ширина ніші, мабуть, корелюється ступенем спеціалізації того виду, який його заселяє. Ряд екологів вказують на те, що ширина ніші зменшується з підсиленням міжвидової конкуренції. Присутність в даному угрупованні ряду екологічно подібних видів сприяє утворенню вузької спеціалізації і скорочення ширини екологічних ніш.

Ширина екологічних ніш дощових черв'яків в значній мірі залежить від структури ґрунтового покриву. Власне плямистий характер середовища при агрегованому розподілі дощових черв'яків може забезпечити співіснування конкуруючих видів. Їхні норми реакції на ті чи інші едафічні чинники можуть частково перекриватися. Один вид може домінувати в екологічній ніші, інший – зустрічатиметься рідко. Тому ми часто зустрічаємо в агроценозах співвідношення між дощовими черв'яками *Aporrectodea caliginosa* 90-95 % до *A. rosea* 10-5%.

В природних біоценозах листяних і мішаних лісів, пасовищах, лучних заплавах річок наявні реалізовані екологічні ніші *Octodrilus transpadanus*. У формуванні екологічних ніш даного виду провідну роль відіграють: високий вміст у ґрунті катіонів Ca^{2+} , Mg^{2+} , нейтральна, слабо лужна актуальна кислотність, високий вміст гумусу в лучних карбонатних малопотужних ґрунтах, сірому-, темно-лісовому ґрунтах та чорноземах. Відповідно до екологічної класифікації Bouché [2] *O. transpadanus* належить до нірnikової морфо-екологічної (ендогенної) групи. Гідроморфа: гідрофіл; трофоморфа: сапрофаг, первинний руйнівник, нітроліберант, гуміфікатор; ценотрофоморфа: мегаценотрофоморфа, кальцефіл; топоморфа: нірник, педотурбатор.

Зазначимо, що в зоні мішаних лісів у місцях виходу на поверхню крейдяних відкладів утворилися дерново-карбонатні ґрунти. Тут сформувався комплекс дощових черв'яків, що представлений двома видами: *O. transpadanus* та *O. lacteum*. Останній вид віддає перевагу ґрунту багатому органікою, який має актуальну кислотність близьку до нейтральної. Відповідно до екологічної класифікації Bouché [2] *O. lacteum* належить до нірnikової морфо-екологічної (ендогенної) групи. Гідроморфа: мезофіл; трофоморфа: сапрофаг, первинний руйнівник, нітроліберант, гуміфікатор; ценотрофоморфа: мегаценотрофоморфа, кальцефіл; топоморфа: нірник.

Власне на вказаних прикладах ми розглянули особливості екологічної ніші, її фізичний простір, функціональну роль дощових черв'яків та положення їх відносно градієнтів абіотичних чинників.

Література

1. Кучерявий В. П. Екологія. – Львів: Світ, 2001. – 500 с.
2. Bouché M. B. Relations entre les structures spatiales et fonctionnelles des écosystèmes meso- et macrobiologiques des vers de terre // Person, P. (Ed.), La vie dans le sols. – Villars, Paris, France Gauthier, 1971. – P. 187-209.
3. Elton Ch. Animal Ecology, New York, Mcmillan, 1927.

4. Grinnel J. Presence and absence of animals, Univ. Calif. Chron., 1928. – 30, pp. 429-450.
5. Gause G. F. Ecology of populations, Quart. Rev. Biol., 1932. – 7, pp. 27-46.
6. Hutchinson G. E. The niche: An abstractly inhabited hyper-volume. In: The Ecological Theatre and the Evolutionary Play, New Haven, Yale University Press, 1965. – pp. 26-78.

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ АФРИКАНСЬКИХ СТРАУСІВ У ПРИВАТНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ «ГАНЖІ» НОВОСАНЖАРСЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

*Андріященко О.В., Васильєва О.О.
Полтавська державна аграрна академія*

Особливого розвитку на Україні набуває ще досить нова галузь – старусівництво. Останнім часом цей різновид птахівництва почав набирати дедалі більшої популярності в українському аграрному секторі. Проте ринок продукції галузі страусівництва дотепер відчуває дефіцит: попит перевищує пропозицію.

Фермерське розведення страусів практикувалося здавна, але з середини 20 століття стало очевидним те, що розведення страусів на фермерському подвір'ї перспективний і довгостроковий агро бізнес. Сьогодні в Україні діє вже декілька досить рентабельних господарств по розведенню страусів. В межах сучасного „страусиноного ринку” економісти чітко виділяють два напрямки: виробництво м'яса і шкіри; вирощування племінної птиці [1].

Приватне підприємство «Ганжі» села Малий Кобелячок Новосанжарського району Полтавської області засновано у 2006 році і спеціалізується на вирощуванні племінних страусів. На початку становлення господарства кількість страусів складала лише 2 голови, а на даний час їх налічується вже 30 голів: 5 самців, 12 самок, 13 голів молодяку. На фермі вирощують чорних африканських страусів. Вибір саме цієї породи страусів базувався на біологічних особливостях цієї породи - високі адаптивні властивості - прекрасно переносить високі (+30-35°C) і низькі (-20-25°C) температури і невибагливість до кормів. Статевої зрілості чорні африканські страуси досягають в 2-3 роки (самці можуть до 4 років). Середня тривалість життя цих страусів до 70 років, продуктивний період до 45. Чорні африканські страуси зграйні, полігамні, молодняк виводять обидві статі. Самка відкладає 10-20 яєць масою до 2 кг (в середньому 1400 г). Шкаралупа яєць забарвлена в біло-жовтий колір. Насиджують близько 45 днів. Самка насиджує вдень, самець замінює її вночі [2].

Технологічний процес утримання африканських страусів на підприємстві складається з наступних процесів: формування та утримання батьківського стада; збір яєць на інкубацію; інкубація яєць; вирощування молодняку; реалізація молодняку та інкубаційних яєць.

В господарстві застосовують систему утримання птиці з використанням вольєрів. Для кожної птиці передбачений окремий вольєр і приміщення для зимового утримання. Загальна площа господарства складає 320 га. В зимовий період страусів утримують в спеціальному приміщенні, яке має вигляд довгого сараю, посередині якого розміщений коридор. Висота приміщення – 4,5 м., ширина коридору 2,0 м, що дозволяє найкрупнішим птахам легко пересуватися. Кожний страус розміщується в окремому станку. Розмір станка – 4 х 3 м. Годівниці кріпляться в кутку станка на висоті 110 см, причому їх роблять трикутними, розміром 0,5х0,5х0,72м, висотою